

TOR:s yttrande

Skatteregler om traktamenten m m (SOU 1983:3)

Sedan taxeringsnämndsordförandenäs riksförbund (TOR) beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerade betänkande får förbundet härmed anföra följande.

Ett nytt förfarande

Kommittén föreslår att förfarandereglerna ändras så att, när traktamente utgått, beräkningen av schablonavdrag för ökade levnadskostnader i princip sker redan på preliminärskattestadiet och utförs av arbetsgivaren. En sådan ordning medför att traktamenten och mot dem svarande avdrag normalt inte behöver redovisas i kontrolluppgifter och deklarationer. TOR delar kommitténs uppfattning att en omläggning av förfarandet i enlighet med förslaget bör innebära förenklingar jämfört med det nu gällande systemet. Förfarandet synes också ligga i linje med de riktlinjer som dragits upp för ett framtida förenklat taxeringsförfarande.

Enligt förslaget skall man överlåta till arbetsgivaren att beräkna den skattskyldiges avdrag för ökade levnadskostnader. Detta skall visserligen ske enligt schablon och torde därför i de flesta fall överensstämma med den slutgiltiga bedömningen av avdragets storlek. För många skattskyldiga kommer en sådan ordning sannolikt att leda till att frågan om avdragets egentliga storlek i praktiken inte alls kommer att bedömas av den skattskyldige själv. TOR anser att den principiella frågan om man bör frångå den anställde inflytandet över avdragsyrkandet, som förslaget innebär, bör analyseras noga innan ett slutligt ställningstagande sker.

Kommittén har inte redovisat några närmare överväganden i denna fråga. Man har dock beaktat att reglernas utformning kan leda till svåra konsekvenser för de skattskyldiga. Detta framgår bl a av diskussionerna kring möjligheterna till eftergift av skattetillägg (avsnitt 2.13.4). Kommittén påpekar att den anställde ofta kommer att vara helt omedveten om att arbetsgivaren har bedömt rätten till avdrag felaktigt och att han i stor utsträckning även torde sakna praktisk möjlighet att under löpande inkomstår kontrollera att arbetsgivarens beräkningar står i överensstämmelse med kommunalskattelagens regler och med gällande föreskrifter och anvisningar. Därför föreslås att frågan

om eftergift av skattetillägg i sådana fall bör bedömas välvilligt, om det kan antas att den anställde inte insett att ett fel begåtts. TOR befarar att en sådan gränsdragning av möjligheterna till eftergift kommer att ge ett alltför ojämnt och många gånger kanske stötande resultat vid den praktiska tillämpningen.

Offentliganställdas traktamenten m m

TOR har inget att erinra mot att skattefriheten för traktamentersättningar avskaffas för offentliganställda. Förbundet vill dock ifrågasätta om det är lämpligt att vid en sådan förändring låta skattefriheten för färdkostnadsersättningar bestå.

Avdragsreglernas utformning.

Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteförrättning förutsätter en resa i tjänsten utom den vanliga verksamhetsorten. Enligt kommitténs förslag skall den vanliga verksamhetsorten utgöras av ett område inom ett vägavstånd av 20 kilometer från den skattskyldiges tjänsteställe. Med förslaget får bostadsorten och begreppet tätort inte längre någon betydelse för att bestämma den vanliga verksamhetsorten. Från tillämpningssynpunkt är det en avgjord förbättring att tätortsbegreppet försvinner. Att inte behöva ta hänsyn till bostadsorten bör också medföra att handläggningen av dessa frågor förenklas. Åtgärden att helt fränkänna bostadsorten betydelse har dock medfört att förslaget tyngs av de särskilda regler som föreslås för vissa anställda som idag anses sakna tjänsteställe. Mot bakgrund härav och med beaktande av att det från rättvisesynpunkt framstår som tveklaktigt att avdrag skall kunna medges för ökade levnadskostnader vid förrättning på bostadsorten kan man ifrågasätta om de administrativa vinsterna är tillräckliga för att slopa även bostadsortens betydelse i sammanhanget.

Schablonreglernas utformning enligt kommitténs förslag — en schablon för tjänsteförrättningar och särskilda schabloner för långvariga bortavistelser — är i huvudsak lämpligt avvägda. Förbundet vill dock framföra följande synpunkter för det fortsatta arbetet.

När det gäller tjänsteförrättningar är det viktigt att stora ansträngningar görs för att komma till rätta med de kontrollproblem som består i att reseräkningar eller motsvarande ofta saknar uppgifter om avrese- och återkomsttider. Kommittén har uppmärksammat detta problem (se t e x s 93) och föreslår särskilda beviskrav för ett förhöjt avdrag vid resa utan övernattning. Enligt förbundets mening bör denna fråga på olika sätt poängteras för att kunskapen om det krav som sålunda kommer att uppställas från det allmännas sida verkligen kommer till arbetsgivare och anställdas kännedom.

Kommittén föreslår att begreppet dagtraktamente införs i kommunalskattelagen (punkt 3 d första stycket av anvisningarna till 33 §). Av specialmotiveringen framgår att endast tiden mellan kl 06.00 och kl 24 räknas som dag. För-

bundet anser att det hade varit värdefullt från tillämpningssynpunkt om kommittén hade uppmärksammat de problem som föreligger för skattskyldiga med arbetstider som avviker från det normala. Det råder osäkerhet bland såväl enskilda som skattemyndigheter om hur reglerna — som överensstämmer med vad som gäller idag — skall tolkas i en sådan situation. Särskilda svårigheter att avgöra avdragets storlek uppstår när sådana arbetstider förekommer i kombination med utlandsresor. Som exempel kan nämnas flygpersonal med oregelbundna arbetstider, som under ett antal dygn företar en resa med tillfälliga vistelser i olika länder och där en stor del av tiden utgörs av flygtid.

När det gäller schablonavdrag för natt har kommittén angett (s 107) att en av förutsättningarna för schablonavdrag bör vara att förrättningen äger rum på sådant avstånd från den anställdes bostadsort att det kan antas att han inte övernattat i sitt hem. Att detta är en förutsättning för avdrag framgår dock inte klart av lagtexten.

Enligt kommitténs förslag upphör arbetsgivarnas möjlighet att vid beräkning av preliminär skatt automatiskt tillgodoräkna den anställdes hans avdrag för ökade levnadskostnader när den anställdes varit tre månader i följd på samma förrättningsort. Det förutsätts i stället att den anställda — eller arbetsgivaren — hos lokala skattemyndigheten påkallar beslut om jämkning av den preliminära skatten. TOR anser att det är en allvarlig svaghet i systemet att de grundläggande förfarandereglerna plötsligt ändras redan efter tre månader. De möjligheter som finns att åstadkomma ett enhetligare förfarande bör nog övervägas. Tänkbara lösningar är att ett lägre maximibelopp införs för schablonavdraget efter viss tid eller att den föreslagna begränsningen inträder först vid en betydligt senare tidpunkt.

Kommittén synes vara av den uppfattningen att den lokala skattemyndighetens beslut i jämningsärendet skall godtas vid taxeringen. På s 120 anges att fråga blott är om ett preliminärt godtagande eftersom taxeringsintendenten har möjlighet att yrka ändring av den åsatta taxeringen om han anser att beslutet är felaktigt. TOR anser att den principiella frågan om taxeringsnämndens ansvar för sitt beslut kräver en betydligt djupare analys än den som finns i betänkandet. Det bör för övrigt poängteras att kommittén synes ha överskattat taxeringsintendenternas resurser för eftergranskning av deklARATIONER.

Förbundet vill avslutningsvis ifrågasätta den begränsning av avdragsrätten vid långvarig bortavistelse som gäller för det tredje året. Enligt vår mening utgör de fördelar från tillämpningssynpunkt som en avdragsmöjlighet vilken omfattar alla anställda skäl för en utvidgning av kommitténs förslag på denna punkt.